

سبب‌های حقوق پدیدآوران

دانشگاه پیام نور
واحد تهران جنوب
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
رشته: فقه و مبانی حقوق - الهیات

عنوان:

بررسی ارزش دیجیتال از دیدگاه فقه و حقوق اسلامی

استاد راهنما

دکتر محمدحسن شیبانی فر

استاد مشاور

دکتر رضا مظفری

دانشجو

سمیرا احمدی زاده شندی

بهمن ۱۴۰۰

ب

پایم نام

شماره اضافی پژوهش

استاد ارشد زنده بزرگوار، افتخار این که عالم محترم شماست، در روز دهم بهار اهل دانش و به منظور پاس داشت مقام دانش و دانش پرورش و نظریه‌ریختن جایگاه علمی و روشنگر افق بشری، با حسن نیت علمی، امکان «دانشگاه پایام» نورسندیم. همین زیر را در خدمت شما می‌نویسم و نظر خود را در آن شش خطی بگویم:

- ۱- اصل مشیت جویی، تلاش در راستای بی‌چینی مشیت و آلودگی به آن، امری از مکرر کهنی‌سازی مشیت.
- ۲- اصل رعایت حقوق؛ احترام، رعایت کامل حقوق شهروندی، پژوهشگران، دانشمندان، جوانان و نهادهای زیر نظر است، امری بسیار مهم است.
- ۳- اصل باکیت‌های و سستی؛ تمسب، رعایت کامل حقوق‌های، سستی، انگیزه، و بجز بکاران پژوهش.
- ۴- اصل شایسته‌گرایی؛ تمسب، رعایت معنی بی‌ادبانه، دشمنی، بی‌شعور و دشمنی که در مکرر برآورد پژوهش.
- ۵- اصل رعایت اخلاقیات و انانیت؛ تمسب، احترام از مکرر کهنی‌سازی غیر علمی و مخالفت از اصول، انانیت، مزاحم و اختلال.
- ۶- اصل رادروایی؛ تمسب، رعایت از سلسله‌ها و سلطنت کهنه، نفوذ، ارتداد و کج‌اندازی، از راه‌اندازی، رعایت، تحقیق.
- ۷- اصل احترام؛ تمسب، رعایت بر مردم، دوست‌دارانیم، تحقیقات، رعایت حجاب، عدم دخالت‌های از مکرر دوست‌گویی.
- ۸- اصل ترویج؛ تمسب، ترویج دانش و دانش‌های تحقیقات و انتقال آن به همکاران، حتی در تجربی، به غیر از دولتی که مستحق‌ترین افراد.
- ۹- اصل برکت؛ احترام، رعایت جویی از رتبه‌های پژوهشی، اعلام روش، نسبت، برکتی که مورد علم پژوهش را، به نایب‌های غیر علمی، آید.
- ۱۰- اصل رعایت؛ بی‌توجهی، تمسب، رعایت.
- ۱۱- اصل رعایت؛ اصل، تمسب، رعایت.

تأییدیه‌ی صحت و اصالت نتایج

باسمه تعالی

اینجانب *سید الهی زین العابدین* به شماره دانشجویی *۹۸۸۸۸۸۸۸۸۸۸۸۸۸* دانشجوی رشته *فقه و حقوق* مقطع تحصیلی *دکترای حقوق* تأیید می‌نمایم که کلیه‌ی نتایج این پایان‌نامه رساله حاصل کار اینجانب و بدون هرگونه دخل و تصرف است و موارد نسخه‌برداری‌شده از آثار دیگران را با ذکر نام مشخصات منبع ذکر کرده‌ام. در صورت اثبات خلاف مندرجات فوق، به تشخیص دانشگاه مطابق با ضوابط و مقررات حاکم (قانون حمایت از حقوق مؤلفان و قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی، ضوابط و مقررات آموزشی، پژوهشی و انضباطی ...) با اینجانب رفتار خواهد شد و حق هرگونه اعتراض در خصوص احقاق حقوق مکسب و تشخیص و تعیین تخلف و مجازات را از خویش سلب می‌نمایم. در ضمن، مسؤلیت هرگونه پاسخگویی به اشخاص اعم از حقیقی و حقوقی و مراجع ذی‌صلاح (اعم از اداری و قضایی) به عهده‌ی اینجانب خواهد بود و دانشگاه هیچ‌گونه مسؤلیتی در این خصوص نخواهد داشت.

نام و نام خانوادگی: *سید الهی زین العابدین*
امضا و تاریخ: *سید الهی زین العابدین*
۱۴۰۱/۲/۲۵

دسترسی به این مدرک بر پایه آیین‌نامه ثبت و اشاعه پیشنهاددها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شماره ۱۹۵۹۲۹/۱۹۵۹۲۹ و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدف‌های علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایه قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوطه شذنی است.

مجوز بهره‌برداری از پایان‌نامه / رساله

بهره‌براری از این پایان‌نامه / رساله در چهارچوب مقررات کتابخانه و با توجه به محدودیتی که توسط

استاد راهنما به شرح زیر تعیین می‌شود، بلامانع است:

- بهره‌برداری از این پایان‌نامه / رساله برای همگان بلامانع است.
- بهره‌برداری از این پایان‌نامه / رساله با اخذ مجوز از استاد راهنما، بلامانع است.
- بهره‌برداری از این پایان‌نامه / رساله تا تاریخ ممنوع است.

نام استاد یا اساتید راهنما: *دکتر محمد حسین سیدزاده*

تاریخ: ۱۴۰۱ - ۲ - ۲۵

امضا:

گواهی اصالت، نشر، حقوق مادی و معنوی اثر:

اینجانب *سید الهادی حسینی* دانش آموخته دوره کارشناسی ارشد رشته *فلسفه حقوق* به شماره دانشجویی *۹۸۴۰۲۱۴۴۹* مرکز واحد *.....* موارد سه گانه ذیل را گواهی می‌نمایم:

- ۱- مطالب مندرج در این پایان نامه، نتیجه تحقیق شخصی بوده و چنانچه در نگارش و تدوین پایان نامه خود از فکر، ایده، نوشته و آثار افراد دیگری بهره گرفته‌ام با نقل قول مستقیم یا غیرمستقیم منبع و مآخذ آن را نیز در جای مناسب ذکر کرده‌ام. بدیهی است مسئولیت تمامی مطالبی که نقل قول دیگران نباشد را بر عهده خویش دانسته و پاسخگویی آن خواهم بود.
- ۲- چنانچه براساس مطالب مندرج در پایان نامه خود قصد چاپ و انتشار مقاله، کتاب و ... را داشته باشم، استناد راهنما را مطلع نموده و با نظر ایشان نسبت به نشر مقاله، کتاب و هر نوع تولیدات علمی، به صورت مشترک می‌بادرت می‌نمایم.
- ۳- کلیه حقوق مادی مترتب از نتایج مطالعات، آزمایشات و تورآوری ناشی از تحقیق در موضوع این پایان نامه، به دانشگاه پیام نور تعلق دارد.

نام و نام خانوادگی *سید الهادی حسینی*
تاریخ و امضاء *سید الهادی حسینی*
۱۴۰۲ - ۲۵

تاریخ: ۲۵ شهریور ۱۴۰۱
شماره: ۷۱۴/۱۱۹۹۹/۱۴
پوسته: دراز

دانشگاه تهران

صور جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد
آقای/ خانم سمیرا احمدی زاده شندی
دانشجوی رشته: مبانی فقه و حقوق
به شماره دانشجویی: ۹۸۰۰۰۱۴۴۹

تحت عنوان: بررسی آرزو دیجیتال از دیدگاه فقه و حقوق اسلامی

جلسه دفاع پایان نامه کارشناسی ارشد نامبرده با حضور هیات داوران در روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۳ ساعت ۹ صبح در محل مرکز تهران جنوب برگزار و پس از ارزیابی پایان نامه مذکور به شرح زیر ارزیابی گردید:

نمره دفاع	نمره نهایی	به عدد
۱۸	۱۸	به حروف
۱۸	۱۸	

امضا	محل خدمت	کد استادی	نام و نام خانوادگی	حیات داوران
		۴۰۶۰۴۴	جناب آقای دکتر محمدحسین شیبانی فر	استاد راهنما
		۳۹۳۰۵۰	جناب آقای دکتر رضا مظفری	استاد مشاور
		۳۹۳۰۴۶	سرکار خاتم دکتر اکرم عبدالله پور	استاد داور
			علی شکر	نماینده تحصیلات تکمیلی

نمره نامبرده بر اساس بخشنامهها و دستورالعمل های مربوط به دستاوردهای پژوهشی استخراج مجامع و استخراج نهایی شده است.

نام و امضای کارشناس پژوهشی مرکز تهران جنوب: مهیر و امضای رئیس مرکز تهران جنوب

(*) نمره دستاورد پژوهشی برابر دستورالعمل مربوط در مهلت مقرر پس از دفاع تعیین شده و توسط کارشناس پژوهشی محاسبه و نمره نهایی اعلام می گردد.

(*) مهیر و امضای رئیس مرکز/واحد حداقل در یک نسخه جهت امور فارغ التحصیلی و بازگزاری در گزارش ۱۷۰۰ سامانه گلستان الزامی است.

(*) دانشجوی می تواند حداکثر ۱۲ ماه پس از تاریخ دفاع با ارائه مستندات نسبت به اخذ نمره دستاوردهای اقدام نماید.

نام و امضای مسئول امور دفاع مرکز تهران جنوب

مرکز تهران جنوب

تهران، خیابان انقلاب، خیابان
استاد حاج آقا میرزا محمد تقی
چهار راه سینما، پلاک ۲۲۱
مرکز تهران جنوب، پلاک ۲۲۱

تلفن: ۸۲۲۲۲۰۰۰
فکس: ۸۸۸-۳۶۸۵
کد پستی: ۱۵۹۸۹۹۳۵۱۵

سایت الکترونیکی
www.tch-jomsh.pnu.ac.ir
jomsh@pnu.ac.ir

تقدیم به:

مقدس ترین واژه‌ها در لغت نامه دلم؛

مادر مهربانم که زندگی را مدیون مهر و عطوفت آن می‌دانم.

پدر، مهربانی مشفق، بردبار و حامی.

تقدیر و تشکر:

سپاس ایزد منان، که توفیق فراگیری علم را به من عطا فرمود
و مرا در مشکلات و سختی ها یاری نمود. در طول دوران
تحصیل و تهیه این پایان نامه از راهنمایی ها و مساعدت های
اساتید عزیز به بهره برده ام که در اینجا لازم است از همه
آنها مراتب سپاس قلبی خود را اعلام کنم، همچنین از استاد
ارجمند **دکتر محمد حسن شیبانی فر** استاد راهنما؛
همچنین استاد گرامی **دکتر رضا مظفری** استاد مشاور، که
وقت ارزشمند خود را در اختیار بنده قرار دادند کمال تشکر
را دارم.

چکیده

در این پایان‌نامه به بررسی ماهیت ارزش‌های دیجیتال پرداخته شده و پس از واکاوی ابعاد مختلف فقهی و حقوقی آن، آثار مبتنی بر فقه و حقوق مترتب بر ارزش‌های دیجیتال بیان شده است. بنابراین هدف اصلی پژوهش تبیین و ارزیابی ارزش‌های دیجیتال در کشور ایران از منظر فقه و حقوق اسلامی است. در این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی با رویکرد کیفی به تحلیل اطلاعات پرداخته شد. یافته‌ها نشان دادند که با ظهور ارزش‌های دیجیتال، در سراسر جهان، پژوهشگران، فعالیت‌های پژوهشی بسیاری را بر همین مطلب منعطف کرده‌اند. ارزش‌های دیجیتال، نوعی پول در فضای مجازی هستند که در بستر شبکه اینترنت متولد شده‌اند. با ورود ارزش‌های دیجیتال به چرخه اقتصاد، شاهد تحولی اساسی در سیستم پرداخت‌ها هستیم، تحولی که احتمال می‌رود آینده پول را بسازد. و اما، ما به عنوان جامعه اسلامی، موظفیم ارزش‌های دیجیتال را با احکام شریعت بسنجیم، و اگر مهر تاییدی مبنی بر استفاده از آن‌ها یافتیم، از منافع آن بهره‌مند شویم؛ و در مقابل، چنانچه این ارزش‌ها با مبانی فقهی ما منافات داشتند، از ضرر ناشی از استفاده آن‌ها جلوگیری کنیم. ارزش‌های دیجیتال دارای ماهیت پولی هستند. و از منظر فقهی مال محسوب شده و عین می‌باشند. براساس پژوهش صورت گرفته؛ نحوه پیدایش و استخراج ارزش‌های دیجیتال فاقد هرگونه ممانعت فقهی بوده است. در مسیر استنباطات فقهی، از مستندات هم‌چون قواعد لاضرر، اتلاف، عدالت، حفظ نظام، اختلال نظام، ادله روایی و قاعده نفی سبیل، که مستندات آن قرآنی‌اند؛ استفاده شده است. همچنین از منظر حقوق اسلامی، با توجه به ویژگی‌های خاص ارزش‌های دیجیتال باید گفت که تبادلات این رمز ارز در عملکرد بانک مرکزی چالش‌هایی را ایجاد خواهد کرد که یکی از مهم‌ترین چالش‌ها تاثیر بر نقش نظارتی بانک مرکزی می‌باشد. همچنین، در حقوق معاملاتی نیز قراردادهای تبادل ارزش‌های دیجیتال، وضعیت و حالت یک قرارداد حقوقی و معتبر را دارا هستند. همچنین استفاده از ارزش‌های دیجیتال به عنوان ثمن از منظر قانون مدنی ایران و کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا (۱۹۸۰)، صحیح بوده و پرداخت با ارزش‌های دیجیتال و پذیرش پرداخت‌ها از طریق پلتفرم‌های خاص اینترنتی ممکن خواهد بود.

کلید واژه‌ها: ارز دیجیتال، پول مجازی، قواعد لاضرر، حقوق معاملاتی، فقه، حقوق اسلامی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه
۲.....	۱- بیان مساله
۴.....	۲- اهمیت و ضرورت پژوهش
۵.....	۳- هدف‌های پژوهش
۶.....	۴- سوال‌های پژوهش
۶.....	۵- فرضیه‌های پژوهش
۷.....	۶- پیشینه‌ی پژوهش
۹.....	۷- روش اجرای پژوهش
۱۰.....	۸- ساختار پژوهش
۱۱.....	فصل اول: کلیات و مفاهیم
۱۲.....	۱-۱- موضوع شناسی پول مجازی
۱۲.....	۱-۱-۱- تاریخچه پول مجازی
۱۳.....	۱-۱-۲- تحلیل ماهیت پول مجازی
۱۷.....	۱-۱-۳- مزایا و معایب پول های مجازی
۲۰.....	۱-۱-۴- خصوصی بودن پول مجازی
۲۱.....	۱-۱-۵- الکترونیکی بودن پول مجازی
۲۱.....	۱-۱-۶- ورود پول مجازی به دنیای حقیقی
۲۴.....	۱-۱-۷- علل گرایش معامله کنندگان به معاملات ارزهای دیجیتال
۲۵.....	۱-۱-۸- نحوه انتشار پول مجازی
۲۷.....	۲-۱- ارزش دیجیتال
۲۷.....	۱-۲-۱- مفهوم ارزهای دیجیتال
۲۸.....	۲-۲-۱- نحوه برخورد دولت‌ها با ارز مجازی
۲۸.....	۱-۲-۲-۱- تشویق استفاده از ارزهای دیجیتال
۲۸.....	۲-۲-۲-۱- احتیاط در استفاده از ارزهای دیجیتال
۲۹.....	۲-۲-۳-۱- تسهیل توسعه سیستم‌های ارزی دیجیتال

- ۳۱-۲-۲-۴-۱- ایجاد محدودیت در استفاده از ارزشهای دیجیتال ۳۱
- ۳۲-۱- بیت کوین ۳۲
- ۳۲-۱-۳-۱- ادبیات فنی بیت کوین به عنوان مصداق ارز دیجیتال ۳۲
- ۳۸-۱-۲-۳-۱- مجرای استفاده از بیت کوین ۳۸
- ۳۸-۱-۲-۳-۱- استفاده های کنونی: وسیله ای برای پرداخت مصرف کننده (خریداران) ۳۸
- ۳-۲-۳-۱- موارد احتمالی استفاده از بیت کوین در آینده: پرداخت های عمومی، منبع ارزش و تکنولوژی جدید ۴۰
- ۳-۳-۱- جایگاه بیت کوین در نظامهای حقوقی دنیا ۴۰
- ۴-۱- بلاکچین ۴۳
- ۴-۱-۱- مفهوم شناسی فنی بلاکچین ۴۳
- ۴-۱-۲- کاربردهای بلاکچین ۴۵
- ۴-۱-۲-۱- کاربرد بلاکچین در حفاظت از حقوق مالکیت فکری ۴۶
- ۴-۱-۲-۲- کاربرد بلاکچین در حفاظت هوشمند از حقوق مالکیت فکری ۴۸
- ۴-۱-۲-۳- کاربرد بلاکچین در ثبت علائم تجاری و پتنت ۴۹
- ۴-۱-۲-۴- کاربرد بلاکچین در حفاظت از آثار هنری ۵۰
- ۴-۱-۲-۵- کاربرد بلاکچین در قراردادهای هوشمند و اگذاری مجوز بهره برداری و مدیریت حق مالکیت ۵۱
- ۴-۱-۲-۶- جلوگیری از تقلب یک محصول ۵۲
- ۴-۱-۲-۷- جلوگیری از واردات موازی و رقابت ناسالم ۵۳
- فصل دوم: ارزشهای دیجیتال از منظر فقه ۵۴**
- ۱-۲- ماهیت پول از منظر فقه ۵۵
- ۱-۱-۲- نظریه قدرت خرید ۵۵
- ۲-۱-۲- نظریه ارزش اسمی ۵۶
- ۳-۱-۲- تعریف فقهی پول ۵۷
- ۴-۱-۲- تقسیم بندی پول از منظر شهید صدر (ره) ۵۸
- ۲-۲- ارزشهای دیجیتالی از منظر فقه ۶۰
- ۱-۲-۲- ماهیت شناسی پول ۶۱
- ۲-۲-۲- ربا ۶۴

- ۶۷-۲-۳- غرر.....
- ۶۸-۲-۴- اصل آزادی قراردادها و حاکمیت اراده.....
- ۶۹-۲-۵- استفتاءات.....
- ۷۰-۲-۳- تطبیق ارزشهای دیجیتال بر قواعد فقهی.....
- ۷۰-۲-۳-۱- قاعده حفظ نظام.....
- ۷۱-۲-۳-۲- قاعده اتلاف.....
- ۷۲-۲-۳-۳- قاعده لاضرر.....
- ۷۳-۲-۳-۴- قاعده نفی سبیل.....
- ۷۳-۲-۳-۵- قاعده عدالت.....
- ۷۴-۲-۴- بررسی فقهی خرید و فروش رمزارزها.....
- ۷۴-۲-۴-۱- رمز ارزها از نگاه فقه فردی و حکومتی.....
- ۸۲-۲-۴-۲- دیدگاه مراجع تقلید درباره رمز ارزها.....
- ۸۳-۲-۴-۳- تحلیل رمز ارزهای قابل استخراج از حیث فقه المعاملات (فقه فردی).....
- ۸۴-۲-۴-۳-۱- مالیت عوضین در مبادلات.....
- ۸۷-۲-۴-۳-۲- معلومیت و معین بودن موضوع عقد.....
- ۲-۴-۴- تحلیل ارزشهای قابل استخراج از حیث فقه الحکومه و اهداف کلان اقتصاد اسلامی.....
- ۹۱.....
- ۲-۴-۴-۱- عدم عدالت توزیع ثروت در اثر معامله با این ارزها.....
- ۹۴-۲-۵- بیت کوین از منظر فقهی.....
- ۲-۵-۱- مخالفان مشروعیت بیت کوین.....
- ۲-۵-۱-۱- عدم مشروعیت بیت کوین به علت اخلال در نظم و از باب حکم ثانوی.....
- ۲-۵-۱-۲- عدم مشروعیت بیت کوین از باب تضييع اموال و خلاف مصلحت.....
- ۲-۵-۱-۳- موافقت مشروط و اعمال نظارت بانک مرکزی.....
- ۲-۵-۱-۴- قاعده غرر.....
- ۲-۵-۲- موافقین مشروعیت بیت کوین.....
- ۲-۵-۲-۱- بیت کوین مال است؟.....
- ۲-۵-۲-۲- اصل صحت.....
- ۲-۵-۲-۳- اصل تراضی در داد و ستد.....

- ۱۰۱-۲-۵-۴- اصل اباحه.....
- ۱۰۲-۳-۵-۲- بررسی اشکالات تجارت بیت کوین.....
- ۱۰۲-۳-۵-۱- بیت کوین ابزاری برای پول شویی است.....
- ۱۰۲-۳-۵-۲- ورود به معامله بیت کوین و معامله با آن در حکم "اکل مال به باطل" است.....
- ۱۰۳-۳-۵-۲- این معاملات خطر دارد و غرری است.....
- ۱۰۵-۳-۵-۴- بیت کوین نه پول است و نه مال.....
- ۱۰۵-۳-۵-۲- در معامله بیت کوین تبانی بر مفهوم مال است و مالی در بین نیست.....
- ۱۰۵-۳-۵-۴- بررسی دلایل صحت معاملات منعقد بیت کوین از منظر فقه.....
- ۱۰۵-۳-۵-۱- غرری بودن یا نبودن معاملات بیت کوین.....
- ۱۰۷-۳-۵-۲- ربوی بودن یا نبودن معاملات بیت کوین.....
- ۱۰۸-۳-۵-۲- پول از منظر اعتباریات علامه طباطبائی (ره).....
- ۱۱۰-۳-۵-۱- تحلیل ارزش بیت کوین از منظر اعتبارات علامه طباطبائی.....
- فصل سوم: ارزشهای دیجیتال از منظر حقوق اسلامی و قوانین موضوعه ایران..... ۱۱۳**
- ۱۱۴-۳-۱- ماهیت پول در اندیشه‌های حقوق اسلامی و قوانین ایران.....
- ۱۱۴-۳-۲- ماهیت و جایگاه حقوقی ارزشهای مجازی.....
- ۱۱۴-۳-۲-۱- محتوا.....
- ۱۱۵-۳-۲-۲- مالیت.....
- ۱۱۷-۳-۲-۳- کالا یا پول بودن.....
- ۱۱۷-۳-۲-۴- عین یا دین بودن.....
- ۱۱۹-۳-۲-۵- مثلی یا قیمی بودن.....
- ۱۲۰-۳-۲-۶- مکیل، موزون یا معدود بودن.....
- ۱۲۰-۳-۲-۷- مادی یا غیرمادی بودن.....
- ۱۲۰-۳-۲-۸- منقول یا غیرمنقول بودن.....
- ۱۲۱-۳-۲-۹- مصرفی یا قابل بقا بودن.....
- ۱۲۲-۳-۲-۱۰- ارزشهای مجازی از منظر حقوق عمومی و حقوق بانکی.....
- ۱۲۳-۳-۲-۱۱- رویکرد کشور جمهوری اسلامی ایران.....
- ۱۲۶-۳-۲-۱۱-۱- چارچوب‌های قانونی حاکم بر ارز دیجیتال.....

۱۳۰	۳-۳- ماهیت و جایگاه حقوقی بیت کوین
۱۳۰	۳-۳-۱- جایگاه بیت کوین در نظام حقوقی ایران
۱۳۰	۳-۳-۱-۱- ماهیت حقوقی پول
۱۳۲	۳-۳-۱-۲- ماهیت پول از منظر اقتصاد
۱۳۵	۳-۳-۱-۳- اصل صحت در معاملات
۱۳۶	۳-۳-۱-۴- قانون تجارت الکترونیک
۱۳۷	۳-۳-۲- لوازم و بررسی قانونی سازی بیت کوین
۱۳۷	۳-۳-۲-۱- لزوم قانونی سازی
۱۳۹	۳-۳-۳- قانونی سازی بیت کوین در ایران
۱۴۴	۳-۳-۴- رویکرد حقوقی بر قانونی ساختن بیت کوین
۱۴۴	۳-۳-۴-۱- قانونگذاری ایده آل
۱۴۷	۳-۳-۴-۲- پول تلقی کردن بیت کوین
۱۴۷	۳-۳-۴-۳- بیمه کردن مالکین بیت کوین به عنوان حق معنوی
۱۴۸	۳-۳-۴-۴- ایجاد رمز ارز (واحد بیت کوین) خصوصی
۱۴۹	۳-۳-۴-۵- ایجاد رمز ارز (بیت کوین) ملی
۱۵۱	نتایج و پیشنهادها
۱۵۲	نتیجه گیری
۱۵۴	پیشنهادها
۱۵۵	فهرست منابع
۱۵۶	منابع و مأخذ

مقدمه

۱- بیان مساله

پول یکی از پدیده‌هایی است که در زندگی اقتصادی مردم از دیر زمان مورد استفاده قرار می‌گیرد. این پدیده به رغم ظاهری ساده، دائماً در حال تحول و ارتقا است. در پی بحران مالی و بی‌اعتمادی به نهادهای مرکزی از جمله بانک‌ها از سال ۲۰۰۹ شکل نوینی از پول در عرصه اقتصاد دنیا تحت عنوان «پول رمزنگاری شده» به وجود آمد (بیاتی، ۱۳۹۹، ص ۲). این وسیله مبادله از دسترس سیستم بانکی و بانک مرکزی خارج است و تنها از طریق فضای دیجیتال منتقل می‌شود. با فراگیر شدن این نوع پول در رفتارها و روابط اقتصادی عرف و عقلای عالم، یک تحول جدی در ماهیت و کارکرد اقتصادی پول ایجاد می‌شود. مبنای ایجاد این ارزها یک بازی ریاضی یا محاسباتی بوده که در واقع از هیچ ساخته شده است و به عبارتی در ایجاد آنها علم حقوق و اقتصاد نقشی نداشته است. ارزهای دیجیتال ابزاری هستند که اعتباری به افراد می‌دهد تا بتوانند به وسیله آن خرید انجام داده و به جای پول از آنها برای ایفای تعهدات خویش استفاده نمایند (نواب‌پور و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۴۶).

یکی از مهم‌ترین دلایل فراگیر شدن ارزهای دیجیتال مزبتهای منحصر به فردی است که در اختیار استفاده کنندگان قرار می‌دهد (عبدی‌پور، ۱۳۸۹، ص ۵۹)، از جمله سرعت و کارایی بالا در پرداخت‌ها- مخصوصاً پرداخت‌های برون مرزی- و همچنین حذف هزینه‌های عملیاتی اضافی که از سوی نهادهای واسط دریافت می‌شود. در کنار مزیت‌های مطرح شده این نوع ارزها، خطراتی نیز در بردارد که باعث شده است دولت‌ها در قبال آن مواضع متناقضی بگیرند (عبدی‌پور، ۱۳۸۹، ص ۷۱). از جمله این خطرات می‌توان به خطر پولشویی، استفاده در عملیات تروریستی و فرارهای مالیاتی اشاره کرد که همه اینها به دلیل ماهیت رمزنگاری شده این نوع ارزها بسیار محتمل است. در طول یک دهه اخیر و با ظهور ارزهای دیجیتال دولت‌ها و نهادهای مسئول نسبت به تصویب و انتشار

چارچوب‌ها و مقررات برای این حوزه اقدام نموده‌اند تا سعی کنند بر پیامدهای اجتماعی و حقوقی و سیاسی و اقتصادی و فرهنگی گسترش آن تسلط یابند. ایران نیز همچون تمامی کشورها شامل این تغییر است و بحث‌های بسیاری در خصوص چگونگی ایفای نقش سازمان‌ها و نهادهای حکومتی در جهت پذیرش فناوری و احیانا کنترل و حمایت از گسترش آن انجام شده است (سید حسینی و همکاران، ۱۳۹۳، ص ۴۱).

جایگاه این پدیده‌های مستحدثه نیز باید در علم حقوق اسلام و فقه مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته و ابعاد آن شفاف و روشن‌تر شده تا افرادی که از ارزش‌های دیجیتال استفاده می‌کند بتوانند از حمایت‌های قانونی بهره‌مند شوند. شواهد بر این گواه است که ارزش‌های دیجیتال، گونه‌هایی دارند که باعث می‌شود روزه‌روز استفاده از آن بالاخص در عرصه مبادلات بین‌المللی بیشتر شود، لذا با توجه به ماهیت کاملاً متفاوت این پول نسبت به پول‌های سنتی لازم است با شناخت دقیق‌تر آن، مزایا و چالش‌های استفاده از آن تبیین شود و قانونگذاران هر چه سریعتر در واکنش به ورود این پول به کشور مقرراتی وضع کنند.

برای تسهیل در فرایند قانون‌گذاری در زمینه ارزش‌های دیجیتال در این پژوهش یک چهارچوب کلی از تعاریف، عناصر و ویژگی‌ها، مبانی فقهی، قانونی و چالش‌های موجود ارزش‌های دیجیتال طراحی گردیده است تا قانون‌گذاران و سیاست‌گذاران به وسیله آن بتوانند در کلیه ابعاد چالشی این نوع ارزش‌ها اشراف پیدا کرده و قوانین و مقررات مقتضی را پایه‌ریزی کنند. به طور کلی به نظر می‌رسد بایستی سیاست‌گذاری عمومی در کشور در مواجهه با پدیده‌های نوظهور، به خصوص در حوزه قانون‌گذاری در زمینه ارزش‌های

دیجیتال از انعطاف بیشتری برخوردار باشد و با طراحی سازوکار مناسب فرایند قانون‌گذاری را سرعت ببخشد.

۲- اهمیت و ضرورت پژوهش

سرعت رشد فناوری همواره از سرعت قانون‌گذاری و تعیین و تکلیف قانونی در تمامی کشورهای دنیا بیشتر است و همین مسئله باعث شده تا کشورها در صورت عدم بررسی و تعیین و تکلیف یک پدیده متضرر شوند؛ ارز دیجیتال بر عکس پول‌های سنتی از قوانین و مقررات شفاف برخوردار نبوده و این می‌تواند تبدیل به یک چالش جدی برای هر دولت شود چرا که راه را برای انجام فعالیت‌های مجرمانه، تضعیف بانک مرکزی، بروز مشکلات امنیتی، چالش فقهی و غیره باز می‌کند و این مشکلات به خاطر ماهیت رمزگذاری شده این نوع ارزها می‌باشد، که در آن هویت واقعی فرستنده و گیرنده ناشناخته می‌باشد. کشورهای توسعه یافته برای قانون‌گذاری در زمینه این نوع از ارزها به سوی قوانین شفاف و چارچوبی رفته‌اند تا بستر را برای فعالیت شرکت‌های فعال در حوزه رمز ارز ایجاد کنند. این در حالی است که قانون‌گذاری در زمینه ارزهای دیجیتال در کشورهای در حال توسعه همچون ایران همچنان با کندی در حال انجام است (سلیمانی‌پور، ۱۳۹۶، ص ۱۷۸).

فرار مالیاتی، تامین مالی تروریسم و پولشویی جز اصلی‌ترین چالش‌های ارزهای دیجیتال در سطح جهان هستند که مجلس شورای اسلامی با قانونگذاری صحیح و دقیق، سازمان امور مالیاتی کشور و شورای عالی مبارزه با پولشویی با تدوین مقررات کارآمد و اجرای آن می‌توانند نقشی موثر در مقابله با این مسئله داشته باشند. همچنین تغییر در ماهیت و کارکرد اقتصادی، ممکن است کارکرد فقهی متفاوتی نسبت به پول بانکی به دنبال داشته باشد (سلطانی، ۱۳۹۴، ص ۸۸). بنابراین لازم است دستگاه فقه، ماهیت و کارکردهای اقتصادی این پدیده را با دقت شناسایی نماید و انواع احکام مجاز و

غیرمجاز بکارگیری آن را در روابط اقتصادی و حقوقی روشن کند. همچنین نبود قوانین کیفی مشخص جهت تبیین جایگاه حقوقی ارزشهای دیجیتال در ایران، عدم آگاهی کافی مردم از نحوه خرید و فروش، کلاهبرداری از متقاضیان خرید ارزشهای دیجیتال و سایر مواردی که در بالا ذکر شد، چالشهای حقوقی است که، اهمیت پژوهشی جامع و بنیادی و همچنین سیاست‌گذاری و قانونگذاری کیفی در مواجهه با این پدیده نوظهور اقتصادی را دوچندان می‌کند.

۳- هدف‌های پژوهش

نحوه سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری کیفی و حقوقی از سوی دولت و مراجع قانون‌گذار در اعتباردهی یا عدم اعتباردهی به معاملات مبتنی بر ارزشهای دیجیتال از جمله مسائلی است که، مستلزم توجه حقوقی جدی است. تاکنون قانون یا چهارچوب شفاف از جانب نهادها یا سازمان‌های داخلی ایران برای مواجهه با ارزشهای دیجیتال تدوین نشده است. کشورهای مختلف سیاست‌های متفاوتی را برحسب شرایط خود اتخاذ نموده‌اند. لذا هدف از نگارش پژوهش حاضر، بروز مشکلات ناشی از پیشرفت تکنولوژی می‌باشد که هم‌اکنون بسیاری از کشورها از جمله ایران با آن درگیر هستند، چرا که عملاً ارزشهای دیجیتال وارد فضای اقتصادی شده و مردم و بخش خصوصی با استفاده از آن به عنوان ثمن به انجام معاملات می‌پردازند.

این در حالی است که نظام حقوق کیفی ما هنوز ماهیت آن را به درستی تبیین نکرده و در صورت بروز اختلاف و ارجاع امر به محاکم، تکلیف دادگاه‌ها روشن نیست که این وضعیت، می‌تواند مشکل‌آفرین باشد. با این حال، گرچه در برخی مطالعات به تحلیل حقوقی انواع ارزشهای دیجیتال مانند بیت‌کوین پرداخته شده، ولیکن چون زیر بنای فنی و نحوه سیاست‌گذاری کیفی آن به درستی درک نشده و تحلیل‌ها مبتنی بر شناخت دقیق و درست از ماهیت فنی ارزشهای دیجیتال و